

ALBEDA

mbo

Toekomstige bekostiging MBO

Inleiding en dialoog Platform Medezeggenschap mbo

3 februari 2026

Achtergrond

- Mbo essentieel voor onze samenleving en speelt belangrijke rol bij aanpakken van grote maatschappelijke uitdagingen.
- Mbo staat onder toenemende druk. Aantal studenten daalt al jaren.
- Daling in combinatie met huidige manier van financieren o.b.v. aantal studenten kan grote gevolgen hebben voor toegankelijkheid, organiseerbaarheid en kwaliteit van het mbo.
- In bijzonder voor regio's met forse krimp.
- 3 samenhangende trajecten; herzien bekostiging, pact 'Arbeidsmarkt voor de toekomst en verkennen wettelijke opdracht.

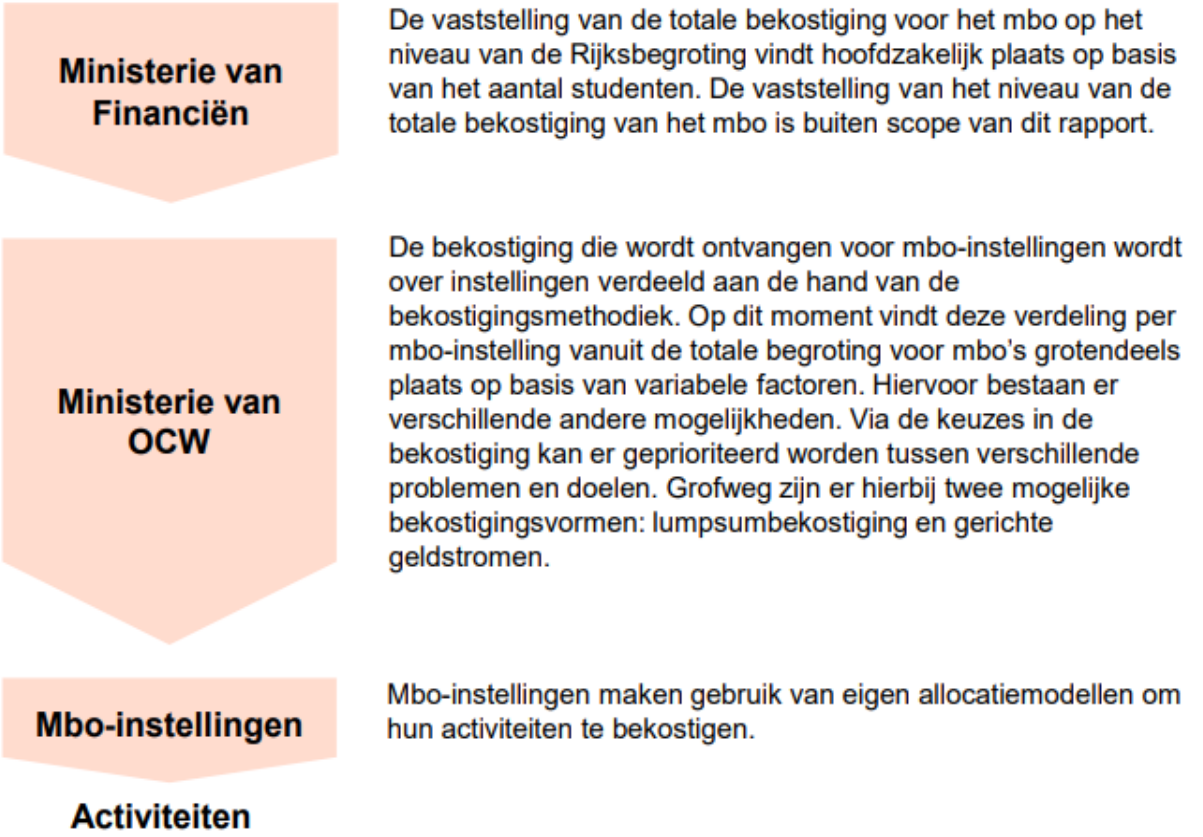
Inhoudelijke doelen

1. MBO biedt een toegankelijk aanbod van beroepsopleidingen binnen redelijke reisafstand voor studenten.
2. Het mbo-systeem functioneert op een doelmatige manier.
3. Het mbo speelt in op de behoeften van verschillende groepen studenten.
4. Het onderwijsaanbod sluit aan op de vraag van de (regionale) arbeidsmarkt.

2.1 Verschillende verdelingsniveaus

Bij de bekostiging van het mbo kan onderscheid worden gemaakt tussen verdelingsniveaus en type geldstromen

Verschillende verdelingsniveaus

Gerichte geldstromen

Naast de lumpsumbekostiging zijn er ook andere geldstromen naar mbo-instellingen vanuit OCW, zoals **subsidies** en **kwaliteitsgelden**. Dit zijn vormen van gerichte bekostiging. Daarnaast zijn er niet alleen gerichte geldstromen naar onderwijsinstellingen maar ook gerichte geldstromen naar bedrijven zoals de subsidie praktijkleren voor leerwerkplekken (bpv) bij het bedrijfsleven voor onder andere BBL-studenten. Deze specifieke gerichte geldstroom moet in samenhang gezien worden met de bekostiging die onderwijsinstellingen ontvangen voor BBL-studenten. Uiteindelijk leidt de combinatie van deze geldstromen tot de integrale financiering van het onderwijs aan BBL-studenten. De kwaliteitsgelden zijn onderdeel van de financiering sinds de invoering van kwaliteitsafspraken in 2015, als middel om op sectorniveau afspraken te maken en deze te bekostigen. Deze gelden vormen momenteel circa 10 procent van de totale inkomsten van mbo-instellingen. In 2024 is een derde tranche van de kwaliteitsafspraken van start gegaan. De derde tranche bevat de opdracht aan de scholen om samen met hun interne partners (studenten en docenten) en externe partners (andere scholen, gemeenten, bedrijven) een regionale of sectorale (voor de beroepscolleges) invulling te geven aan de werkagenda mbo en het stagepact. De derde tranche van de kwaliteitsafspraken bevat de doelstellingen op het gebied van kansengelijkheid, aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en het versterken van de onderwijskwaliteit.¹

Uitgaven mbo begroting

De bekostiging van het mbo-stelsel als geheel loopt niet enkel via de instellingen. Een deel van mbo-begroting wordt toegekend aan bedrijven, gemeenten, ZBO's en RWT's. Deze rapportage ziet enkel op de bekostiging van het mbo-stelsel dat via de instellingen loopt.

Inhoudelijke aandachtspunten

1. **vast voet in de bekostiging:** het mbo is de enige onderwijssector met een volledig variabele bekostiging. Een vaste voet kan oplossing zijn voor instandhouding van aanbod in krimpregio's, maar kent ook nadelen
2. **Omvang en manier van herverdelen binnen het mbo:** hoeveel extra budget is nodig en voor welke regio's?
3. **Hoe omgaan met arbeidsmarktrelevantie:** Is het doelmatig en doeltreffend om ook via de bekostiging te sturen op een betere aansluiting op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld via hogere rijksbijdrage per student voor bepaalde opleidingen?
4. **Omvang en inzet aanvullende bekostiging:** Naast de lumpsum is jaarlijks € 550 miljoen als aanvullende bekostiging beschikbaar via de kwaliteitsafspraken.

Ontwerp vereisten:

1. Eenvoudig en voorspelbaar voor instellingen
2. Het blijft primair een lumpsummodel.
De financiering van het MBO wordt in samenhang
bezien. Gerichte bekostiging blijft mogelijk.
3. Het is uitvoerbaar

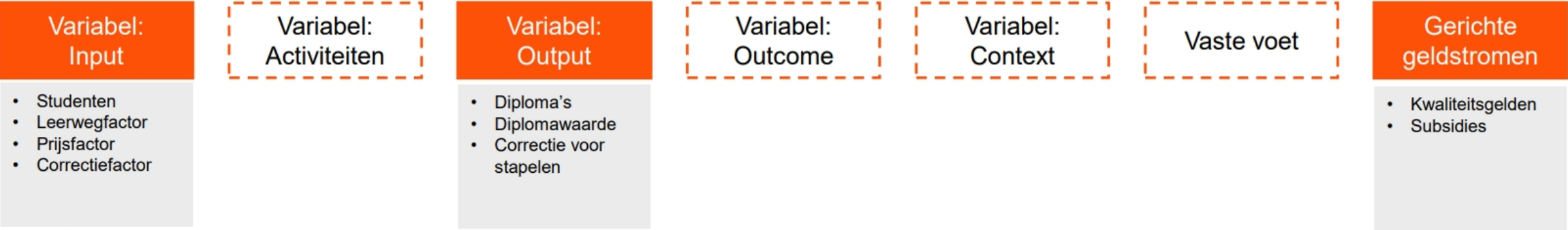
Inhoudelijke doelen

1. MBO biedt een toegankelijk aanbod van beroepsopleidingen binnen redelijke reisafstand voor studenten.
2. Het mbo-stelsel functioneert op een doelmatige manier.
3. Het mbo speelt in op de behoeften van verschillende groepen studenten.
4. Het onderwijsaanbod sluit aan op de vraag van de (regionale) arbeidsmarkt.

Waar staan we:

- ✓ analyse huidige systematiek en modellen van andere sectoren
- ✓ definiëren ontwerpeisen en inhoudelijke doelen
- ✓ brede verkenning naar mogelijke bekostigingspakketten.
Selectie van drie pakketten en advies door onafhankelijke commissie herziening bekostiging.
- ✓ verdiepend uitwerken van drie pakketten door PWC
- ambtelijke ronde stakeholders inclusief reviewcommissie en regio's met fors dalende studentaantallen en verdere ambtelijke analyse **Loopt**
- Besluitvorming voorkeursoptie, review door commissie en start wetgevingstraject **Voorjaar '26**
- Invoering **2029**

6.1 Huidige bekostiging

Omschrijving bekostigingsvariant

De huidige bekostigingssystematiek bestaat uit een lumpsum bekostiging op basis van een variabele bekostiging aangevuld met gerichte geldstromen. De variabele bekostiging bestaat uit budgetten voor entreeopleidingen, niveau 2 opleidingen, niveau 3 en 4 opleidingen, passend onderwijs en wachtgeld. Het budget voor entreeopleidingen wordt verdeeld op basis van het aantal studenten en de budgetten voor niveau 2 en niveau 3 en 4 worden verdeeld op basis van het aantal studenten en diploma's.

Het aantal studenten wordt vastgesteld twee jaar voor de bekostiging (T-2), met hierbij een weging van BOL- en BBL-studenten, een prijsfactor om te differentiëren tussen opleidingen, een correctiefactor om te corrigeren voor fluctuaties in studentaantallen gedurende een studiejaar en verschillende budgetten voor verschillende opleidingsniveaus.

Het aantal diploma's wordt ook vastgesteld twee jaar voor de bekostiging (T-2). De diploma's (met uitzondering van entreeopleidingen) worden gewogen in de variabele bekostiging met een diplomawaarde. Deze diplomawaarde wordt gecorrigeerd voor eerder behaalde diploma's van studenten om te voorkomen dat studenten op een lager niveau worden ingeschaald.

De variabele bekostiging bevat daarnaast een passend-onderwijsbudget, bedoeld voor aanvullende ondersteuning van studenten die dit nodig hebben, en wachtgeld, bedoeld voor de kosten van werkloosheidsuitkeringen en suppleties inzake arbeidsongeschiktheid. Het passend-onderwijsbudget wordt verdeeld naar rato van de budgetten voor entree-, niveau 2, en niveau 3 en 4-opleidingen. Het wachtgeldbudget wordt ook toegekend op basis van deze verdeling, aangevuld met de verdeling van de rijksbijdrage voor de vavo. De bekostiging van het passend onderwijs en het wachtgeld bevatten hiermee geen nieuwe elementen ten opzichte van de elementen die onderdeel zijn van de budgetten voor entree-, niveau 2, en niveau 3 en 4-opleidingen.*

In de operationalisatie in dit rapport zijn de middelen voor carrièreperspectief vanaf 2028 verdeeld naar rato van de lumpsum.

1.3 Te analyseren bekostigingsvarianten

OCW heeft op basis van de rapportage van de eerste fase drie bekostigingsvarianten samengesteld voor verdere analyse. Verder in de rapportage worden deze varianten geoperationaliseerd

Variant 1: Vereenvoudiging en maatwerk voor krimp¹

In deze bekostigingsvariant wordt het huidige model als volgt aangepast:

- Vereenvoudigen van de prijsfactoren door deze in aantal te reduceren (nu zeven) en te herijken op de kostenstructuur van instellingen. Deze aanpassing is variantonafhankelijk.*
- Versimpelen van de diplomawaarde door andere gewichten toe te kennen en te bezien of dit binnen ieder niveau (2 t/m 4) van toepassing moet blijven.
- Bieden van een gerichte oplossing voor de regio's die kampen met dalende studentaantallen (geen vaste voet).
- Verkleinen van de omvang van de huidige gerichte geldstroom. De gerichte geldstroom wordt ingezet als missiebekostiging die zich richt op een beperkt aantal heldere doelstellingen. Instellingen en OCW maken daarbij gezamenlijk afspraken over het realiseren van specifieke doelstellingen.

Variant 2: Inzet op toegankelijkheid en samenwerking¹

In deze bekostigingsvariant wordt het huidige model als volgt aangepast:

- Vereenvoudigen van de prijsfactoren door deze in aantal te reduceren (nu zeven) en te herijken op de kostenstructuur van instellingen. Deze aanpassing is variantonafhankelijk.*
- Invoeren van een contextafhankelijke vaste voet waarbij voor de hoogte van de vaste voet rekening wordt gehouden met de specifieke situatie van een instelling. In de verdiepende analyse wordt onderzocht wat een logische opbouw is van een contextafhankelijke vaste voet en welke bepalende factoren hier het best bij passen.
- Inzetten van de gerichte geldstroom om de onderlinge samenwerking tussen instellingen te bevorderen. Daarbij wordt bezien of de omvang van de gerichte geldstroom moet worden teruggedrongen.

Variant 3a en 3b: Inzet op arbeidsmarktrelevant aanbod en prestaties¹

In deze bekostigingsvariant wordt het huidige model als volgt aangepast:

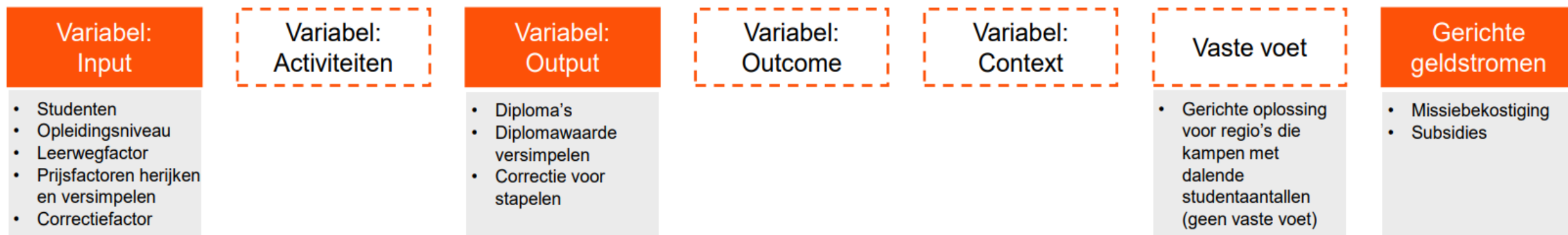
- Vereenvoudigen van de prijsfactoren door deze in aantal te reduceren (nu zeven) en te herijken op de kostenstructuur van instellingen. Deze aanpassing is variantonafhankelijk.*
- 3a) Toevoegen van een inputfactor voor arbeidsmarktrelevantie voor een beperkt aantal van te voren bepaalde opleidingen op niveau 3 en 4. Deze factor geldt alleen voor opleidingen van groot maatschappelijk belang.
- 3b) Toevoegen van een inputfactor voor arbeidsmarktrelevantie voor alle opleidingen.
- 3b) Toevoegen van een outcome-variabele voor alle opleidingen gericht op de mate waarin studenten passend werk vinden in de sector waarvoor zij zijn opgeleid.
- Invoeren van een algemene vaste voet, verdeeld naar rato van de huidige bekostiging.
- Inzetten van de gerichte geldstroom als regiobekostiging, gericht op samenwerking binnen het bredere onderwijs- en arbeidsmarktecosysteem.

*Herijking prijsfactoren: OCW heeft aangegeven dat zij de prijsfactoren in alle drie de pakketten wil herijken. De operationalisatie van de varianten bevat deze herijking niet, omdat deze herijking op basis van de uniforme kostprijs van een de opleidingen zou gebeuren en deze uniforme kostprijs op dit moment nog niet berekend kan worden.

6.3 Financiële effecten huidige bekostiging

7.1 Variant 1: Vereenvoudiging en maatwerk voor krimp (1/2)

Omschrijving bekostigingsvariant

In deze bekostigingsvariant wordt het huidige model als volgt aangepast:

- **Versimpelen van de prijsfactoren** door deze in aantal te reduceren (nu zeven) en te **herijken** op de kostenstructuur van instellingen.
- **Versimpelen van de diplomawaarde** door andere gewichten toe te kennen en te bezien of dit binnen ieder niveau (2 t/m 4) van toepassing moet blijven.
- Bieden van een **gerichte oplossing** voor de regio's die kampen met **dalende studentaantallen** (geen vaste voet).
- **Verkleinen van de omvang van de huidige gerichte geldstroom**. De gerichte geldstroom wordt ingezet als **missiebekostiging** die zich richt op een beperkt aantal heldere doelstellingen. Instellingen en OCW maken daarbij gezamenlijk afspraken over het realiseren van specifieke doelstellingen.

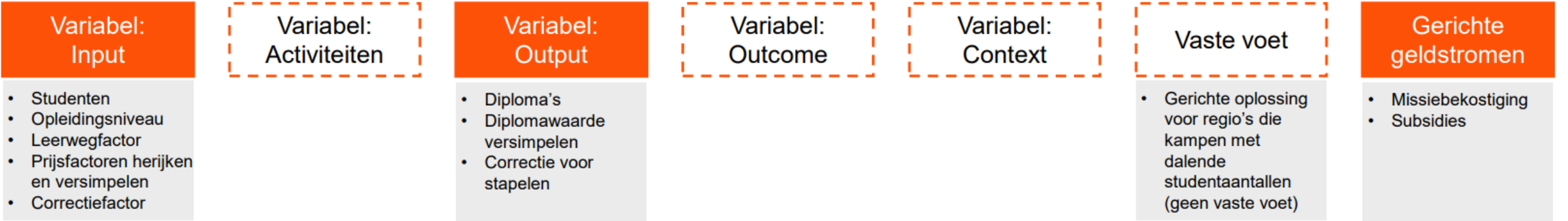
Operationalisatie bekostigingsvariant

Ten behoeve van de analyse is de bekostigingsvariant als volgt door OCW geoperationaliseerd:

- **Vereenvoudiging prijsfactoren**: Prijsfactoren 1 t/m 1,2 vervangen door 1, prijsfactoren 1,3 t/m 1,5 door 1,3 en prijsfactoren 1,6 t/m 1,8 door 1,6.
- **Versimpeling diplomawaarde**: De diplomawaarde voor niveau 2 wordt gewijzigd van 1 naar 0.
- **Gerichte oplossing dalende studentaantallen**: €150 mln van de huidige kwaliteitsgelden (uit het investeringsbudget KA) wordt op basis van het aantal studenten verdeeld over instellingen in de volgende regio's: Achterhoek-Twente, Friesland, Groningen-Drenthe, Limburg, Noord-Holland Noord en Zeeland.
- **Missiebekostiging**: De verdelingsbasis blijft gelijk aan de kwaliteitsgelden (uit het investeringsbudget KA), maar het budget wordt in omvang met 50% verlaagd. Het resterende budget wordt onderdeel van de lumpsumbekostiging.

Op de volgende pagina is een toelichting opgenomen over de gekozen operationalisatie.

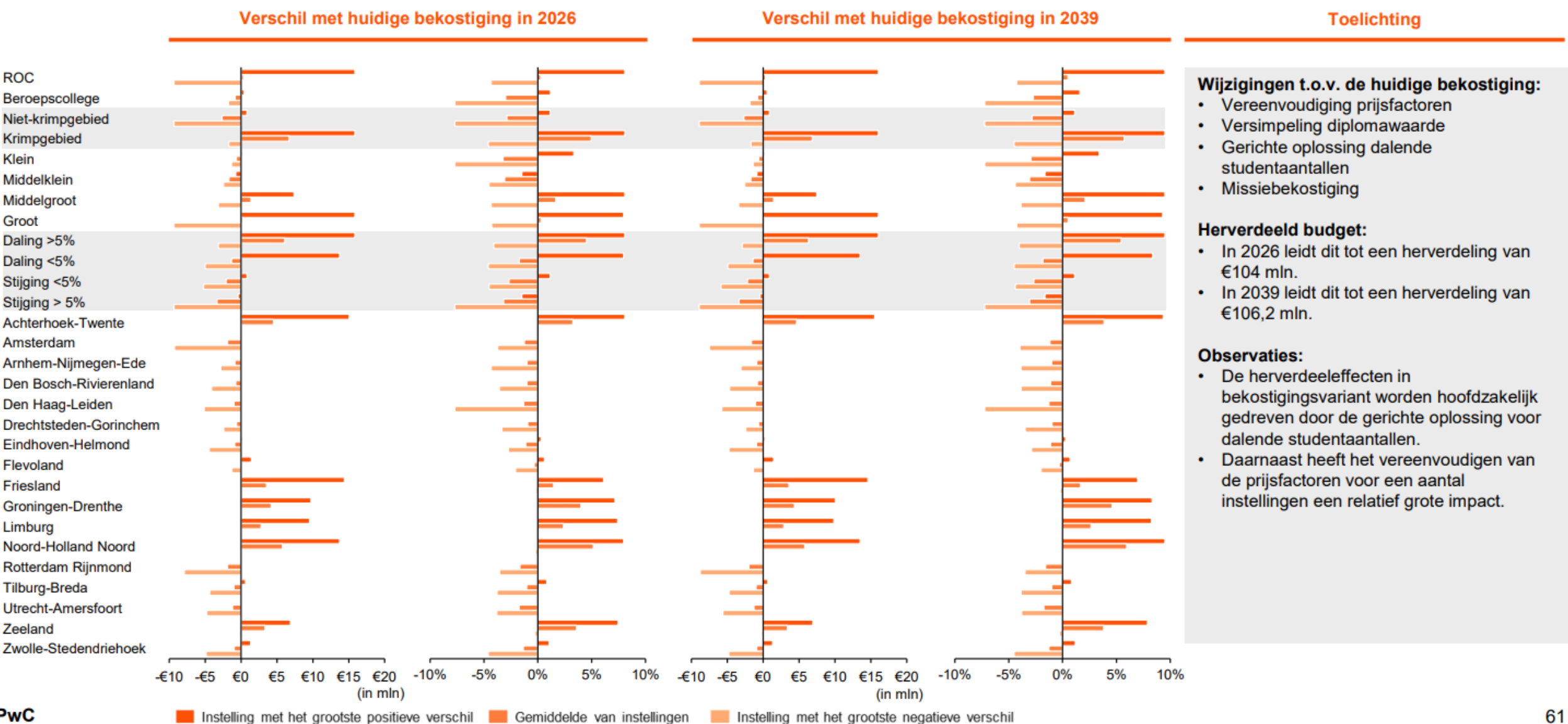
7.1 Variant 1: Vereenvoudiging en maatwerk voor krimp (2/2)

Toelichting OCW op operationalisatie bekostigingsvariant

Bekostigingselement	Operationalisatie	Toelichting OCW
Vereenvoudiging prijsfactoren	Prijsfactoren 1 t/m 1,2 vervangen door 1, prijsfactoren 1,3 t/m 1,5 door 1,3 en prijsfactoren 1,6 t/m 1,8 door 1,6	Er is voor drie factoren gekozen naar analogie van het hoger onderwijs. Er is voor de indeling van deze drie factoren gekozen omdat deze indeling het minste herverdeel­effect kent.
Versimpeling diplomawaarde	De diplomawaarde voor niveau 2 wordt gewijzigd van 1 naar 0	Er is voor gekozen om de diplomawaarde voor niveau 2 op 0 te zetten naar analogie van de entree-opleidingen, vanwege de gelijkenissen tussen deze doelgroepen die meer begeleiding nodig kunnen hebben. Om dezelfde reden is de stapelcorrectie voor niveau twee in deze variant verwijderd.
Gerichte oplossing dalende studentaantallen	€150 mln van de huidige kwaliteitsgelden (uit het investeringsbudget KA) wordt op basis van het aantal studenten verdeeld over instellingen in de volgende regio's: Achterhoek-Twente, Friesland, Groningen-Drenthe, Limburg, Noord-Holland Noord en Zeeland	Er is voor de betreffende regio's gekozen naar analogie van de verdeling van de krimp­middelen. Alleen Rivierenland is hierin niet meegenomen, omdat Rivor een duurzame structurele samenwerking aangaat met het Koning Willem I College. Ook zijn de gekozen regio's opgenomen in het Nationaal Programma Vitale Regio's.
Missiebekostiging	De verdelingsbasis blijft gelijk aan de kwaliteitsgelden (uit het investeringsbudget KA), maar het budget wordt in omvang met 50% verlaagd. Het resterende budget wordt onderdeel van de lumpsumbekostiging.	Het budget wordt verlaagd t.o.v. de huidige kwaliteits­middelen omdat de reviewcommissie in haar advies over de drie pakketten aangaf dat de omvang van de kwaliteits­middelen te groot is. Wanneer de middelen niet worden toegekend, zullen instellingen in financiële problemen komen. Door de omvang te verkleinen kan het instrument beter worden ingezet waarvoor het bedoeld is.

9.5 Variant 1 (3/3)

7.1 Variant 2: Inzet op toegankelijkheid en samenwerking (2/2)

Variabel: Input	Variabel: Activiteiten	Variabel: Output	Variabel: Outcome	Variabel: Context	Vaste voet	Gerichte geldstromen
• Studenten • Opleidingsniveau • Leerwegfactor • Prijsfactoren herijken en versimpelen • Correctiefactor		• Diploma's • Diplomawaarde • Correctie voor stapelen			• Vaste voet gericht op context en opdracht van de instelling	• Middelen gericht op samenwerking • Subsidies

Toelichting OCW op operationalisatie bekostigingsvariant

Bekostigingselement	Operationalisatie	Toelichting OCW
Vereenvoudiging prijsfactoren	Prijsfactoren 1 t/m 1,2 vervangen door 1, prijsfactoren 1,3 t/m 1,5 door 1,3 en prijsfactoren 1,6 t/m 1,8 door 1,6	Er is voor drie factoren gekozen naar analogie van het hoger onderwijs. Er is voor de indeling van deze drie factoren gekozen omdat deze indeling het minste herverdeeffect kent.
Contextafhankelijke vaste voet	20% van de lumpsum wordt omgezet in een vaste voet. De vaste voet wordt voor 50% verdeeld naar rato van de vaste lasten van instellingen in 2020, voor 25% naar rato van de huidige dunbevolktheid in de regio's waarbinnen instellingen opereren en voor 25% naar rato van de huidige SES WOA scores van studenten. De verdeling van de vaste voet wordt iedere vijf jaar herijkt. Onder vaste lasten vallen afschrijvingskosten, huisvestingskosten en overig kosten.	Er is gekozen om te kijken naar dunbevolktheid en SES WOA als operationalisatie van invloeden uit de leefomgeving te kijken. Ook wordt met de contextafhankelijke vaste voet rekening gehouden met verschillen in vaste lasten tussen instellingen om zo aan te sluiten bij de verschillende kostenstructuren van instellingen.
Gerichte geldstroom voor onderlinge samenwerking	De huidige kwaliteitsgelden worden voor 50% omgezet in een gerichte geldstroom voor onderlinge samenwerking tussen instellingen. Dit budget wordt per regio beschikbaar gesteld naar rato van het aantal (ongewogen) studenten. Het resterende budget wordt onderdeel van de lumpsumbekostiging.	Het budget wordt verlaagd t.o.v. de huidige kwaliteitsmiddelen omdat de reviewcommissie in haar advies over de drie pakketten aangaf dat de omvang van de kwaliteitsmiddelen te groot is. Wanneer de middelen niet worden toegekend, zullen instellingen in financiële problemen komen. Daarmee is het feitelijk geen sturingsinstrument meer, wat het wel zou moeten zijn. Door de omvang te verkleinen kan het instrument beter worden ingezet waarvoor het bedoeld is.

9.4 Variant 2 (3/3)

7.1 Variant 3a en 3b: Inzet op arbeidsmarktrelevant aanbod en prestaties (1/3)

Variabel: Input	Variabel: Activiteiten	Variabel: Output	Variabel: Outcome	Variabel: Context	Vaste voet	Gerichte geldstromen
• Studenten, opleidingsniveau, leerwegfactor, correctiefactor • Prijsfactoren herijken en versimpelen • 3a) Inputfactor op een beperkt aantal arbeidsmarktrelevante opleidingen • 3b) Algemene factor voor arbeidsmarktrelevantie		• Diploma's • Diplomawaarde • Correctie voor stapelen	• 3b) Aansluiting arbeidsmarkt		• Algemene vaste voet naar rato van huidige verdeling	• Regiobekostiging gericht op samenwerking gehele ecosysteem • Subsidies

Omschrijving bekostigingsvariant

In deze bekostigingsvariant wordt het huidige model als volgt aangepast:

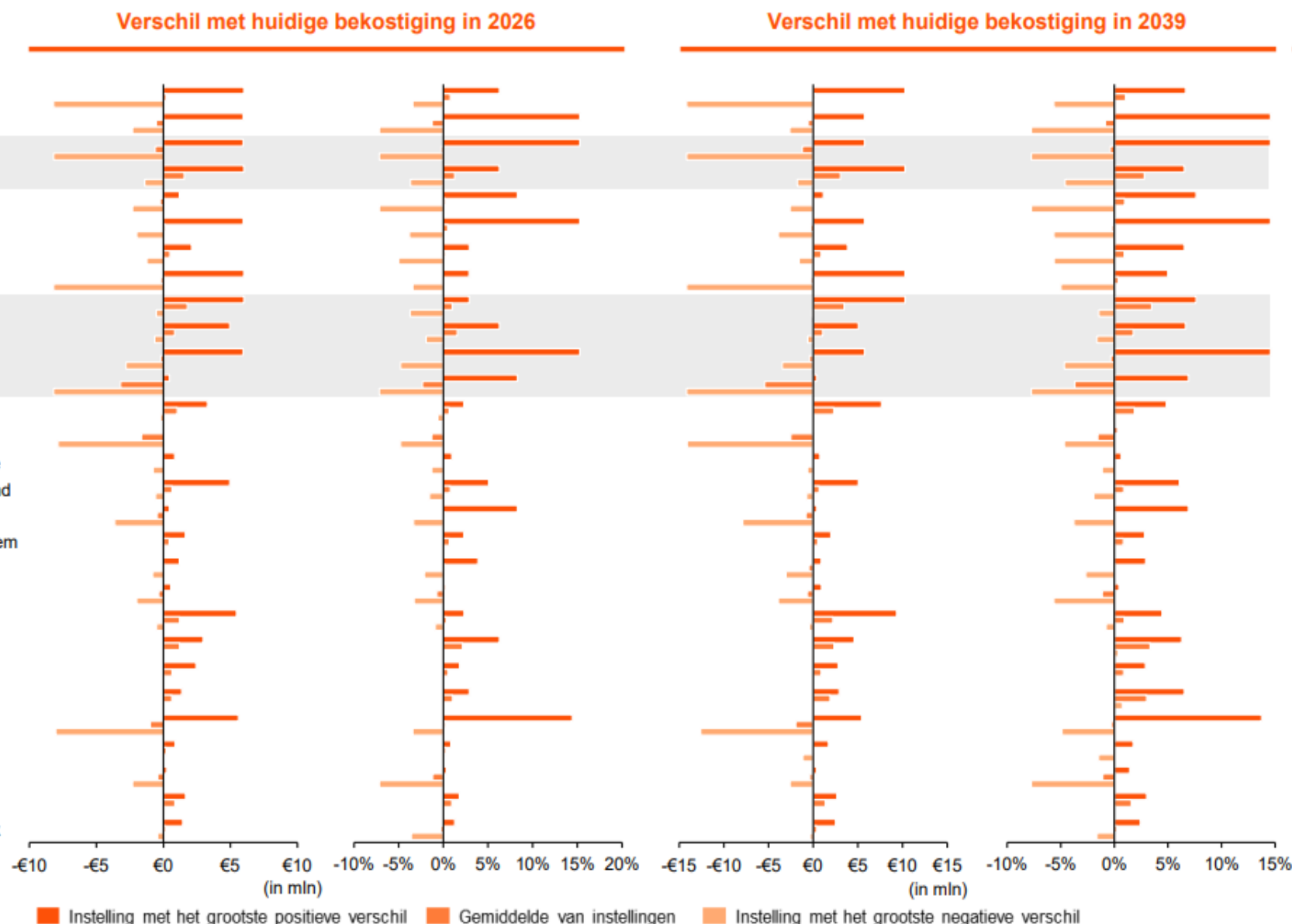
- Vereenvoudigen van de prijsfactoren door deze in aantal te reduceren (nu zeven) en te herijken op de kostenstructuur van instellingen.
- 3a) Toevoegen van een inputfactor voor arbeidsmarktrelevantie voor een beperkt aantal van te voren bepaalde opleidingen op niveau 3 en 4. Deze factor geldt alleen voor opleidingen van groot maatschappelijk belang.
- 3b) Toevoegen van een inputfactor voor arbeidsmarktrelevantie voor alle opleidingen.
- 3b) Toevoegen van een outcome-variabele voor alle opleidingen gericht op de mate waarin studenten passend werk vinden in de sector waarvoor zij zijn opgeleid.
- Invoeren van een algemene vaste voet, verdeeld naar rato van de huidige bekostiging.
- Inzetten van de gerichte geldstroom als regiobekostiging, gericht op samenwerking binnen het bredere onderwijs- en arbeidsmarktecosysteem.

Operationalisatie bekostigingsvariant

Ten behoeve van de analyse is de bekostigingsvariant als volgt door OCW geoperationaliseerd:

- Vereenvoudiging prijsfactoren: Prijsfactoren 1 t/m 1,2 vervangen door 1, prijsfactoren 1,3 t/m 1,5 door 1,3 en prijsfactoren 1,6 t/m 1,8 door 1,6.
- 3a) Inputfactor arbeidsmarktrelevantie: Voor een beperkt aantal opleidingen van niveau 3 en 4 wordt een inputfactor ingevoerd van 1,3, waardoor deze zwaarder wegen in de bekostiging. Hierbij zijn de volgende subgroepen geselecteerd: Bouwkunde, elektrotechniek, installatietechniek, procestechniek, schilderen en onderhoud, stukadoors en afbouw, verpleging en verzorging, en werktuigbouwkunde.
- 3b) Inputfactor arbeidsmarktrelevantie alle opleidingen: Voor alle opleidingen wordt een inputfactor ingevoerd van 1, 1,1, 1,2, 1,3 of 1,4 aan de hand van de baankans (op basis van data van SBB).
- 3b) Outcome-variabele: Voor alle opleidingen-instellingen combinaties wordt een outcome-variabele ingevoerd van 0,8 of 1. De hoogte van de factor is gebaseerd op het aandeel oud-studenten dat 12 uur werk of meer heeft, ongeacht wat voor werk, na het verlaten van de opleiding aan de betreffende instelling. Indien dit aandeel hoger ligt dan 70% is de factor 1, indien deze lager ligt 0,8.
- Algemene vaste voet: 20% van de lumpsum wordt omgezet in een vaste voet. De vaste voet wordt verdeeld naar rato van de bekostiging in 2020.
- Regiobekostiging: De huidige kwaliteitsgelden worden voor 50% omgezet in een gerichte geldstroom voor onderlinge samenwerking binnen het regionale ecosysteem. Dit budget wordt per regio beschikbaar gesteld naar rato van het aantal (ongewogen) studenten. Het resterende budget wordt onderdeel van de lumpsumbekostiging.

9.7 Variant 3a (3/3)

**Vragen,
reacties,
tips?**

duur *te groeien*